

PROLETAREC

Glasiló Jugoslovsanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 945.

CHICAGO, ILL., 22. OKTOBRA (OCTOBER 22), 1925.

LETO—VOL. XX.

Upravništvo (Office) 8639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

RAZUM GLAVNI FAKTOR V PREOBRAH.

Svet je videl že veliko revolucij za oblast. Videl je veliko borb proti mogotcem, ki so bile potlačene v krvi. Videl je in vidi agonijo revnih in gladnih, ki skozi vsa tisočletja zgodovine človeka prosijo kruha in pravice.

Preprost radikalni agitator malega znanja uči, da je napredek v fizičnem uporništvu proti vladajočim. Dogajali so se upori, vladajoči so padali, in nasledili so jih novi vladajoči. V bistvu pa je ostalo vse nespremenjeno. Močni so vladali in šibki so tlačanili, kakor poprej. Navidezno priborjene pravice revnih so kmalu izginile.

Ljudje, ki verujejo da je napredek v krvavih revolucijah, zmagovitih revolucijah, imajo napačno vero. Revolucije fizične sile se dogajajo in so se dogajale, ker je bil človek po svoji naturi barbar in je še danes, dasi manj kot je bil. Pest močnejšega je odločevala. Ni pa gnala človeka naprej.

Borba za kruh, slabejših proti močnim, za oblast in za posest je stara toliko kakor človek. Ako ne bi napredoval razum človeka, bi ostale te borbe enake kakor so bile v daljni prošlosti. In človek bi bil primitiven divjak kakor je bil.

Človek Razum je povzročil resnične, dalekosežne preobrate. Vsi drugi preobrati, sloneči na krvavi sili, so postranskega pomena.

Iznajdba ognja je pomenila več kot vsi krvavi boji človeka do takratnih dni. Ko se je naučil rabiti kamen, jje bil storjen prvi začetek v rabi orodja in — orožja.

Letos so imeli v Angliji slavnost stoletnice postanka železnic. Dne 27. septembra pred sto leti je bil v Angliji prodan prvi železniški voznji listek. Proga, po kateri je tekel železni stroj, puhajoč paro, je bila majhna in primitivna. Sto let razvoja, sto let umskega in fizičnega dela — in kakšna razlika!

V Združenih državah je bila l. 1830, ali pred 95 leti, otvorjena prva železniška proga za osebni promet. Bila je dolga dvajset milj. Primerjajte tedanji železniški sistem z današnjim, in videli boste, kaj je preobrat.

L. 1832 se je skupina razumnih ljudi v Lancasterju, O., zavzela za zgradbo železnice. Vpra-

šala je šolsko upravo za dovoljenje rabiti šolsko sobo za sestanke. Odgovorila jim je sledeče:

“Dovoljujemo vam rabiti šolske prostore za vaše sestanke, toda le za dostojne in poštene namene. Nikakor pa ne, da bi v njih govorili o železnici in telegrafu, ker so to nemogoče stvari. Misliti o njih je grešno. Ako bi Stvarnik hotel, da bi inteligentna bitja potovala z grozno hitrico šestnajst milj na uro s pomočjo pare, bi to jasno povedal s svojimi preroki. Ali teh prerokovanj ni. Železnico smatramo za iznajdbo satana, ki hoče z njo zapeljati neumrjoče duše v pekel.”

Nevedni ljudje so namenoma poškodovali prvo železniško progo, misleči, da opravljajo dobro, Bogu dopadljivo delo. Niso jo pokvarili samo v enem kraju in samo enkrat. Podirali so telegrafske naprave in prerezovali žice. V srednjem veku so pobijali iznajditelje in znanstvenike. Smešili so jih in jih pošiljali v mučilnice.

Ali preobrat v tehniki je bil izvršen. Šel je naprej svoja pota, boreč se z ignoranco v masah in z arogantnostjo vladajočih.

In danes? Ljudje gledajo tehnična čudesa in se ne čudijo. Zdi se jim, kakor da so te stvari tukaj od nekdaj, da so nastale same od ebe.

Vse kar je človek ustvaril, mu lahko služi. Vprega elektrike v tehniko je olajšala trpljenje delovnemu človeštvu. Osvobodila je težkega garanja milijone ljudi. Enako važne funkcije vrše druge gonilne sile.

Ali človek si še ni znal teh velikanskih pridobitev urediti v interesu splošnosti. Vsemu človeštvu bi lahko služile. Vsemu človeštvu bi bilo olajšano trpljenje. Vsa družba bi lahko živela v blagostanju, kajti preobrati, ki jih je dosegel človek razum, so povečali rodovitnost zemlje, dvignili naravne zaklade, zgradili velikanske delavnice, zbližali dežele in mesta in ustvarili nešteta druga čuda.

Ker pa je človek še vedno barbar, ker še vedno govori in vlada s pestjo ter se brani in upira v smislu fizične sile, je človeška družba taka kakršna je. Ne radi posameznih vlad, ne radi posameznih strank, ampak radi človeka, kajti uredba je taka kakršno je človek sposoben imeti.

Od generacije do generacije dozoreva za boljšo družbo in družba postaja boljša samo v toliko v kolikor se izboljšuje človeštvo v celoti. Vojne, revolucije, ropi, izkoriščanja in zatiranja so le ponavljanje postaj križevega pota človeka. Ko bo zmagal v njemu človek razum nad človekom barbarom, pride vstajenje človeka. Dan tega vstajenja pa ni določen v nobeni pratiki.

Premogarji in njihova organizacija.

Evropskemu delavstvu je nepojmljivo, kako je mogoče, da ima unija ameriških premogarjev na vodstvu človeka, ki veruje v kapitalizem, agitira za kapitalistično stranko, se laska kapitalistični vladi in se ob enem roti, da je lojalen borec za delavske interese.

Ameriško delavstvo še ni prišlo na stopnjo razumevanje razrednega boja. Vsled svoje napačne vzgoje in drugih okolščin glasuje navadno proti socialistom in za tiste "delavske voditelje", ki zagovarjajo sedanjo uredbo.

Noben poklic delavcev ni bil zadnja leta vsled obstoječe ekonomske uredbe tako prizadet kakor premogarji. Operatorji jih provocirajo kjer in kolikor morejo. V W. Virginiji in več drugih premogovniških okrožjih tiranizirajo unijske delavce; odrekajo jim pravico organiziranja in zborovanja; izganjajo jih iz naselbin, ki so v takih slučajih na "kompanijski zemlji". Organizatorji unije, ki so po političnem nagnjenju sorodni vodstvu unije, so v neorganiziranih krajih v vedni nevarnosti pred kompanijskimi gunmani.

V teritoriju trdega premoga so delavci na stavki. Stranka, za katero je Lewis novembra prošlo leto lomil kopja, se ne zgane. Operatorji delajo profit iz zalog premoga, katerega so jim delavci nakopali pred stavko. Iz tega profita pokrivajo svoje izredne stroške, ki so nastali kot posledica stavke. Delavci nimajo izrednih dohodkov. Izguba plače pomeni zanje izgubo edinega dohodka.

Vzlic tem dejstvom se celo tisto delavstvo, ki je najbolj prizadeto, silno počasi uči. A uči se vendarle, kar dokazuje povečano zanimanje za socialistično stranko in naraščanje naročnikov njenega časopisja.

Harmonija med delom in kapitalom bi bila že mogoča, sure! Le kapital bi moral biti v tistih rokah, v katerih je delo. Seveda bi postal kapital tedaj nepotreben.

Če bi bil Bogu socializem tako zopern, kakor trdijo nekateri popi, bi ga znal menda tudi sam iztrebiti.

Delavska politika v Južni Afriki.

Delavsko gibanje v Južnoafriški uniji se v mnogih ozirih razlikuje od delavskih gibanj v drugih deželah. Južnoafriška unija, ki je del angleškega imperija, ima koalicijsko vlado, katero tvori delavska stranka in Buri. Južnoafriška delavska stranka je le malo interesirana v gibanje delavstva v drugih krajih sveta in za internacionale se ne zanima posebno. Zanima pa se za lokalne probleme. Njena politika npr. je naperjena proti zamorskemu in mongolskemu delavstvu. Skušala je uveljaviti postavbo, ki bi zabranjevala podjetnikom v gotovih obratih in poklicih vposljevati zamorske delavce, ali načrt ji je preprečil senat in najvišje sodišče.

Delavska stranka v nobeni drugi deželi ne bi delala plemenskih razlik. Južnoafriški delavski voditelji pojasnujejo situacijo sledeče: V Južnoafriški uniji, ki vključuje v svojem teritoriju Cape colony, Natal, Transvaal, Orange, North in South Rhodesia in prejšnjo nemško jugozapadno Afriko, je 1,250,000 belopoltnih ljudi, 5,500,000 zamorcev in 150,000 mongolcev (Japoncev, Kitajcev in Indijcev).

Zamorci oskrbujejo manualne delavce (neizučene težake). Nobenemu belopoltnemu delavcu ni treba delati v poklicih v katerih so zaposljeni zamorci ali za plačo, ki jo prejema zamorci, razun tistih, ki se jih označuje z "white trash". To so duševno zaostali ljudje, in pa tisti, ki so se pogreznili v močvirje degeneracije. Teh je zelo malo. Če hočemo, pravijo ti voditelji, da bo belopoltno delavstvo baza južnoafriške industrije, tedaj mora prejemati plače in delati v razmerah, ki odgovarjajo življenjskemu standardu belopoltnega delavstva. Zamorcu plačujejo samo eno petino tega kar dobiva belopolten delavec. To je vzrok, da je hotela del. stranka z zakonom obvarovati nekatere industrije za belopoltno delavce in jim prepovedala vposljevati zamorce, toda senat je načrt za enkrat prekrižal.

Industrialcem v južni Afriki, kakor povsod drugod, je glavni cilj profit; ker so zamorci v Južni Afriki silno skromni v svojih življenjskih potrebah, delajo za vsako plačo pod vsakimi razmerami. Organizacije ne poznajo. Znanje jim je nekaj čisto tujega. Za belopoltno delavstvo ni v teh razmerah preostajalo drugega kakor zakonito zabraniti podjetnikom vposljevati zamorce v gotovih poklicih in industrijah ter jih tako obvarovati zase in za svoj življenjski standard. Senat in vrhovno sodišče pa sta mnenja, da so take zabranitve neustavne in gospodarskemu razvoju škodljive, in tako se mora belopoltno delavstvo v Južni Afriki v glavnem zanašati na svoje strokovne organizacije.

(Po "Milwaukee Leader".)

“Proletarske” in neproletarske korporacije.

Nekoliko pojasnila o “prvem delavskem industrialnem podjetju”.

Kaj je “delavsko podjetje”?

Ako sme en posameznik v enem podjetju lastovati 49% kapitala, ali se more smatrati tako podjetje za združeno, ali delavsko?

Kaj je razlika med korporacijo za profit, ako je lastuje par premožnih ljudi, in med enako korporacijo, ki jo lastuje recimo 400 delavcev?

Obe sta bazirani na temelju profita za privatnike, s katerim morejo privatniki svojevoljno razpolagati.

Med ameriškimi Slovenci se je pojavilo že več družb, ki so bile na en ali drugi način “delavske”, ali “slovenske” in se oglašale za take.

Na primer, Adria Motor Corporation. Planila je med naš svet z velikimi oglasi v par slovenskih listih in z agenti, katerim je plačala visoko provizijo od prodanih delnic. Kakšnih metod se je posluževala? Agent je najprvo skušal pridobiti “prominentnega”, premožnega rojaka, ki je bil v naselbini na glasu radi svoje prevdarnosti v bizniških zadevah. Če ga je pridobila, mu je “podarila” za par tisoč dolarjev delnic, vknjižila pa ga je, kot da jih je kupil. Agent je šel potem okrog drugih rojakov in jim dejal: Glejte, ti in ti ljudje so kupili kar za več tisoč dolarjev naših delnic. Tukaj je njegov podpis. “Če on, čemu se ne bi jaz poslužil te redke prilike,” si je mislil rojak kateremu je prišel agent “pomagati”, in je kupil za stotak ali dva lepih delnic.

Znan nam je rojak v Detroitu, kateremu je omenjena “slovenska” kompanija za izdelovanje avtomobilov ponujala v dar za \$5000 delnic, ako bi ji dopustil rabiti njegovo ime pri oglašanju in prodajanju delnic.

“Proletarec” je takrat svaril, da naj bodo ljudje previdni; navedel je nekaj veliko močnejših avtomobilskih podjetij kot je bila “Adria”, ki so šla na kant, delničarji, večinoma revni delavci, pa so bili ob cente.

Eden agentov “Adrije” se je z glavnim ravnateljem (rojakom) pripeljal v Chicago in ob tej priliki potožil, da je članek v “Proletarcu” škodoval njegovi kompaniji najmanj za deset tisoč dolarjev pri prodaji delnic samo v Pennsylvaniji. Ne vemo, koliko ji je škodoval, vemo pa, da nismo svarili brez vzroka, kajti kolikor je nam znano, dotičnega “slovenskega” podjetja ni več, in mogoče tudi ne delnic, katere so pokupili lahkoverni rojaki.

Mnogo se je pisalo pred nekaj leti o neki rudniški družbi v Montani (Butte Elk Extension ali nekaj podobnega). Koliko imajo rojaki od delnic katere so pokupili od agentov te družbe, bodo vedeli najbolj tisti ki so jih kupili. Obogateli gotovo niso z njimi.

Niso vse družbe, ki se ustanovljajo “iz nič”, ustanovljene s slabim namenom. Toda skoro vse končajo s fiaskom za revne delničarje. Ako ima od njih kdo kake koristi, jih imajo agentje in tisti, ki so na vodstvu.

“Proletarian Diamond Oil Association.”

Iz Clevelanda, Texas, prihaja že več let agitacija za “prvo delavsko industrialno podjetje,” ki posluje pod gornjim imenom. Njegovi promoterji zatrjujejo, da imajo povsem poštene namene. Verjamemo! Ali

način reklame, ki se ga poslužujejo v svrhu prodaje delnic, smatramo za zavajalen.

Za primero navajamo izmed mnogih sledeči oglas, ki je bil objavljen v “Prosveti” z dne 29. julija t. l.:

Naznanilo.

Članom Proletarian Diamond Oil Ass'n. Dne 17. julija t. l. je bil dograjen in postavljen prvi stop za oljnak, prvega delavskega podjetja. Delo je sedaj v polnem tiru, toraj se lahko zaupno priporočamo vsem zavednim delavcem, da se nam pridružijo. Obeta se nam povoljni uspeh, pri katerem lahko pokažemo kaj lahko delavstvo doseže z združenimi močmi.

Za vsakih \$10.00 prispevkov pošljemo eno delnico in s tem je član opravičen deljno do vsega imetja omenjenega podjetja, seveda se razumi po njih vlogah. Sedaj smo kupili in plačali stroje, s katerimi se da zavrati do 5000 čevljev, ako bi to bila potreba. Ti stroji, so in bodo lastnina vsega članstva tega podjetja. Sedaj ne potrebujemo več družega, kot še 300 do 400 zavednih članov, da se spoznajo, kaj pomeni oljna spekulacija. Ako bomo vstrajali do konca in če dosežemo naš cilj, bo nam v kratkem času povrnem ves naš trud in finance, katere smo in bomo žrtvovali v to svrhu, oziroma za to naše velepomembno podjetje. Ob ti priliki opozarjam rojake, ki mislijo na boljšo bodočnost, da se nam takoj pridružite in pomagajte na noge prvemu delavskemu industrijskemu podjetju. Torej se nam pridružite dokler še ni prepozno. Kakor hitro družba zadene na olje se preneha z izdajanjem delnic.

Za vsa nadaljna pojasnila obrnite se na naslov: Proletarian Diamond Oil Association, Box 336, Cleveland, Texas.

Ta družba, v kolikor je nam znano, oglašja največ med Slovenci. Poslala je reklamne cirkularje društvam raznih slovenskih podpornih organizacij in posameznikom. Njeni promoterji so jo priporočali v dopisih. Na sejah društev so govorili o nji. Kljub temu je imela manjši uspeh kakor pa družbe, ki so najele dobre agente, kateri so obrali naše ljudi že za stotisoče dolarjev. Iz tega bi bilo sklepati, da imajo ustanovniki te družbe res namen najti olje ako se sploh nahaja v njihovi zemlji, in ravnati pošteno z delničarji, ki stanejo izven mej Texasa.

Na tajništvo JSZ. je prišlo nekaj vprašanj od tajnikov društev, nekateri naročniki pa so naslovili vprašanja na “Proletarca”, par s sugestijo, da naj udarimo po temu “skimu”, kakor smo po drugih. Da se ne bi storilo nikomur krivice, je tajništvo JSZ. naslovilo na promoterje sledeče pismo:

Chicago, Ill., dne 29. julija 1925.

Proletarian Diamond Oil Association,
Box 336,
Cleveland, Texas.

Cenjani:—

Na tajništvo J. S. Z. smo dobili že večkrat vprašanja rojakov ki čitajo vaše oglase ali dobivajo vaše cirkularje, kaj da vemo o vašem podjetju in da li jim priporočamo postati delničarji. Ker pa nimamo nobenih podatkov o vašem podjetju, Vas prosimo, da nam jih pošljete, pred vsem:

Koliko časa obstoji vaša organizacija (ali korporacija) pod sedanjim imenom?

Kje je inkorporirana?

Kdo tvori njen odbor (direktorij)?

Kdo vodi delo v njenem obratu? Koliko ljudi je vposljenih? Koliko imajo plače? Koliko plače prejemajo člani direktorija, ako sploh kaj?

V čem smatrate da je to vaše podjetje delavsko, in v kakem smislu ga nazivate "prvo delavsko industrijsko podjetje"? Kaj vi smatrate za "zavedne delavce"?

Koliko je delničarjev, in koliko sme posamezen delničar imeti največ delnic, ako je sploh kakšna omejitev?

Ali je to ista oljna družba ki je svoječasno oglašala v "The Appeal to Reason"? Ali oglašča sedaj vaša družba tudi v angleških listih? V katerih jugoslovanskih?

Ali goji vaša družba trdne nade na uspeh?

Prosimo, da nam na ta vprašanja pošljete kolikor mogoče točne informacije. Članom in čitateljem, ki nas vprašujejo za svet, bi radi vstregli in dali pojasnila na podlagi resničnih dejstev, zato se obračamo na Vas s tem pismom.

S spoštovanjem,

za Jugoslovansko socialistično zvezo,

CHAS. POGORELEC, tajnik.

Mr. Frank Zimmerman je poslal kmalu po prejemu tega pisma razne tiskovine in par pisem tajništvu JSZ. v informativne svrhe. V enem pismu z dne 3. avgusta 1925 piše:

"Mr. Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.—Cenjeni: Mogoče Vas bo zanimalo, kako smo prišli do idej za začetek tega podjetja. Tu navajam nekaj podrobnosti. L. 1919 sem zapustil Illinois; do tedaj sem delal 15 let v premogovnikih, kjer sem bil nazadnje tudi pobit. Sem sem se podal, da bi prodal 40 akrov zemlje, katero sem kupil pred 15. leti z namenom, da se naselim ob priliki na farme. V tem kraju (v Texasu) so pokupili Slovenci 2000 akrov zemlje. Ker ta zemlja ni pripravna za poljedelstvo, se je nad polovico Slovencev podalo nazaj v industrialne kraje. V tem teritoriju sem potem obiskal več oljnih polj in primerjal njihovo površino, rastlinstvo, drevje, vodo itd. k naši zemlji. Ker se mi je površina videla kot na ostalih oljnih poljih, se mi je zbudila misel, da je mogoče tudi v naši zemlji olje. O tem sem pisal nekemu mojemu prijatelju v Illinois, in ta je potem vso stvar razložil superintendentu rova. Tri mesece potem je prišel sem ta moj prijatelj iz Illinoisa in Mr. Haymer iz Tulse, Oklahoma. Poslana sta bila od ene velike družbe, da pregledata našo zemljo. Ko sta pregledala, se je Haymer odpeljal nazaj, eden pa je ostal tu in hotel dobiti v najem več tisoč akrov zemlje, in je hotel, da podpišemo najemnino za deset let. Nekaj Slovencev se je usedlo na limanice in podpisali pogodbo. Jaz sem bil nasproten in pri tem so tudi drugi spoznali za kaj se gre za 10-letno najemnino. Potem sem pričel z delom za ustanovitev oljne družbe, in vzelo je nad leto, predno smo spravili skupaj par sto dolarjev. Potem smo po malem lezli naprej, predno smo prišli tako daleč kot smo danes. Kaj nam to podjetje prinese, ne vem; jaz nisem nikomur nič obljubljal, in tudi ne bom, kaj bo in kdaj bo kateri kaj dobil od njegovih prispevkov. Rečem pa lahko, da jo ni boljše prilike zgraditi eno najbolj dobičkonosnih podjetij od tega, ki ga poskušamo postaviti na noge; dobiček, ki gre danes v žepe kapitalistov, ki šel lahko v delavcem v korist. Sedaj je oljna industrija v Texasu šele v otroški dobi. Upam, da bo ta država ena najbogatejših na olju.

To sem Vam zato napisal, da veste s kom imate opravka. Svoje preteklosti ne bom opisoval, ker je že itak malo znana javnosti. Vse kar sem pisal lahko priobčite, ker nimam ničesar prikrivati.

Prosim, da mi pišete, kako se strinjate s pravili našega podjetja in drugimi stvarmi. Ako zadenemo tu na olje, vem za 4000 akrov zemlje, ki je pripoznana, da je olje v nji. In prvo delo bo, da se bom lotil dela, da se še tam odpre oljna polja. Načrt imam že spelman, samo če nam bo tu izpadlo po volji. — Pozdrav.

F. Zimmerman.

V drugem pismu istega datuma pojasnjuje med drugim sledeče:

"Od kar je bil sprejet "Blue Sky Law," se je moralo tudi naše podjetje podvreči novi postavi. Spremenili smo nekaj točk pravil. Po novi postavi smemo porabiti samo 20% za razvitje podjetja (promoting), 80% pa moramo vrniti delničarjem, ako ne bi spravili skupaj dovolj kapitala, oziroma ako ne bi pričeli z vrtanjem. Ali to se bo zgodilo v par dneh. S sestavo strojev smo do malega gotovi. Stroje in vse drugo smo plačali do zadnjega centa. V priloženem cirkularju je navedeno, kako bi lahko postavili podjetje na trdno, dobičkonosno stališče. Razposlali smo čez tisoč teh cirkularjev tajnikom slovenskih organizacij kot tudi na uradnike JSZ. (Koliko je nam znano, jih uradniki JSZ. niso dobili. Mogoče so bili poslani tajnikom klubov. — Op. ured.) Na te cirkularje je bil finančni odziv tako slab, da nam niso bili povrnjeni niti stroški za poštnino. Tajniki so pisma najbrž zavrgli in tako javnost ni izvedela o našem podjetju.

Na vaša vprašanja odgovarjam:

To podjetje obstoji tri leta. Družba posluje vedno pod enakim imenom. Inkorporirana še ni, ker nismo imeli zbrane polovico ustanovne vsote, inkorporira pa se jo lahko od sedaj zanaprej, ko hitro članstvo to zahteva. Družbin direktorij šteje šest članov. Kar se tiče dela, ga vodim največ jaz. Predsednik in tajnik pregledata vse listine (račune) predno so izplačani. Stalno vposljenih imamo šest oseb, izredne pa po potrebi. Plača delavcem je polovica v gotovini in polovica v delnicah. Člani direktorija nimajo plače. Sedanje plače delavcev ostanejo, dokler ne zadenemo na olje.

Mi smatramo podjetje za delavsko, ker so ga ustanovili delavci ki ga tudi lastujejo. Nazivamo ga "prvo delavsko industrialno podjetje", ker do sedaj še ne vemo za nobeno slovensko delavsko industrialno podjetje v Ameriki.

Za zavedne delavce smatramo vse one, ki se zavedajo, da smo delavci opravičeni do produktov svojega dela in bogatih zemeljskih mineralij.

Sedaj je nas 260 delničarjev. Vsakdo lahko vzame več delnic, nikakor pa ne več kot 49% od skupnega števila delnic. S tem je zavarovana lastnina manjših delničarjev.

Naša družba ni imela nobenih stikov z "Appeal to Reasonom", in sploh ne vem, katero družbo je oglašal omenjeni list.

Naša družba je imela par oglasov v tukajšnjem listu, ki pa nam ni računal zanje, ker je urednik naš delničar. Večina oglasov je bila v "Prosveti" in dva v "Glasu Naroda".

Naša družba goji trdne nade v uspeh, ki gotovo ne bo izključen, ako bo članstvo vztrajalo.

54 članov tega podjetja lastujemo 2700 akrov zemlje, katero smo ji dali v najem po \$20 aker. Ako zadenemo na olje, ga gre $\frac{1}{3}$ lastnikom zemlje, in $\frac{2}{3}$ delničarjem. Najemnina nam je bila plačana v delnicah, ki

ostane enkrat za vselej, dokler bo družba obratovala. Bogate oljne družbe plačujejo po odprtih oljnih poljih po \$100 in tudi več tisoč dolarjev od akra.

Tu so v glavnem vsi podatki. Ako imate kake sugestije, nam bodo dobrodošle, ker mi ne potrebujemo od delavstva samo financ, ampak tudi dobrih nasvetov za izboljšanje podjetja.

Pričakujemo in želimo, da bi se tisočkrat povrnil vsak cent, ki ga sprejmemo od delavcev. To se lahko zgodi, kakor hitro zadenemo na olje. Ako postane to podjetje dobičkonosno, bomo storili največji korak naprednosti. Delavci vseh struj bodo začeli ustanavljati podobna podjetja. Postali bi gospodarji svojih produktov. Takrat bi se gotovo izpolnile besede Karla Marksa, ki je rekel, da delavstvo ne bo dobilo plačila za svoje delo, dokler ne bo politično in gospodarsko organizirano.

Vaš za napredek, Frank Zimmerman.

V enem tiskanem cirkularju se obljubuje organizacijam, izmed katerih bi se priglasilo od tri do štiri tisoč članov, katerih vsaki bi plačal od \$10 do \$50 za delnice, \$1,000 nagrade v delnicah.

Glavnica (capitol stock) je \$160,000, kakor se glasi v pravilih in tiskanem cirkularju. Vsak delničar ima samo en glas, neglede koliko delnic lastuje. Da-li je to v Texasu legalno, ne vemo; v Illinoisu vemo da ne bi bilo, kajti tu ima vsaka delnica en glas. Tudi ne vemo, čemu je treba potem omejitve, da ne sme nihče lastovati več kot 49% delnic. Ako ima vsakdo samo en glas, ne bi delalo razlike, tudi če bi imel gotov posameznik 80% delnic.

Ako vso stvar pregledamo, pridemo do zaključka: Število rojakov je kupilo zemljišča za farme v takem kraju Texasa, ki ni za farmarijo. Nekaj rojakov se je vsled tega podalo nazaj v tovarne in rove. Eden se je 15 let potem ko je zemljo kupil podal v Texas z namenom, da jo proda. Prišlo mu je na misel, da mogoče vsebuje oljne zaklade. Organiziral je družbo, v kateri so domačini in nekaj Slovencev. Predsednik in tajnik družbe sta Amerikanca (Henderson in Smith). V direktoriju so (kot je razviden na pisemskem papirju) Henderson, Smith, Zimmerman, Anderson, Weeren in Sloan. Za enega vemo, da je Slovenec. Da-li so tudi drugi člani direktorija tega slovenskega podjetja Slovenci, pa po prej označenih imenih ne moremo dognati.

Družba ima namen najti olje, in če ga najde, in če bo produkcija dobičkonosna, bodo delničarji deležni profita, ako ne pridejo vmes kake homatije in izrivanja. Drugega nič. Razredna zavednost nima tu ničesar opraviti. Naziv "prvo" ali "edino" delavsko podjetje v tem slučaju nič ne pomeni. Taka podjetja so "delavska" samo toliko časa, dokler so lastniki reveži. Ko obogate, katerim se igra posreči, prenehajo biti "delavci".

Naj nam tisti, kateri so delničarji te družbe, kakor tudi tisti ki so v njenem vodstvu, ne zamerijo teh odkritih besed. Zapisali smo jih, ker ne odobravamo načina reklame, s katerim nabirajo deleže med slovenskim delavstvom.

Tudi ni treba nobenemu delavcu misliti, da mu ena ali pet delnic po \$10 prinese bogastvo, pa če tudi podjetje zadene recimo na olje, zlato ali baker. Slučaji, v katerih so delnice poskočile od \$10 na par sto dolarjev, so redki. Pa tudi če ne bi bili, so bili delavci zelo v majhnem številu deležni poviška vrednosti, dasi so pokupili na stotisoče delnic, na katere so gradili svoje upe.

Naturalizacija starejše in novejše imigracije.

Leta 1920 je bilo v Združenih Državah glasom ljudskega štetja 105,710,620 prebivalcev, od katerih je bilo 13,920,692 rojenih v inozemskih deželah. Izmed teh tujerodcev je bilo naturaliziranih komaj polovica (namreč 6,493,088). Ena dobra enajstinka (namreč 1,223,490) je imela "prvi papir" in nekaj čez dve petini tujerodcev (namreč 5,398,605) ni bilo sploh storilo nikakih korakov za naturalizacijo. Glede ostalih državljanov stanje ni bilo navedeno.

Domačini sledečih dežel so pokazali najvišje odstotke naturaliziranih državljanov v svoji skupini: Velško (Wales) 72.9%, Nemško 72.8%, Luksemburško 72.5%, Dansko 69.2% Švedsko 69%, Norveško 67.3%, Irsko 65.7%, Švica 64.9%, Angleško (brez Velške, Škotske in Irske) 63.1%, Škotsko 60.9%, Kanada 57.9%, Francosko 56.7%, Nizozemsko 56%. Izmed tujerodcev iz drugih dežel je bilo manj od 50% naturaliziranih državljanov. Na primer, Čehoslovakija je izkazala 45.8% naturaliziranih tujerodcev, Finsko 41.5%, Rusko 40.2%, Avstrija 37.7%, Ogrsko 29.1%, Italija 28.1%, Poljsko 28%, Litva 25.6% in Jugoslavija 25.2%.

Ti odstotki seveda ne podajajo nikake slike o pravem številu naturaliziranih državljanov, razporejenih po svoji prejšnji pripadnosti. V okroglih številkah je bilo po prejšnji državni pripadnosti 1,300,000 naturaliziranih Nemcev, 680,000 naturaliziranih Ircev, 560,000 naturaliziranih Rusov (pretežno Židov), 513,000 naturaliziranih Angležev, 470,000 naturaliziranih Kanadcev, 450,000 naturaliziranih Poljakov, 245,000 naturaliziranih Norvežanov, 217,000 naturaliziranih Avstrijcev, 166,000 naturaliziranih Čehoslovakov, 155,000 naturaliziranih Škotov, 131,000 naturaliziranih Dancev, 130,000 naturaliziranih kanadskih Francozov, 116,000 naturaliziranih Ogrov, 77,000 naturaliziranih Švicarjev, 62,000 naturaliziranih Fincev, 43,000 naturaliziranih Jugoslovancev in 35,000 naturaliziranih Litvinov.

Glede Jugoslovancev moramo tu poudariti — kakor pri vseh statistikah iz l. 1920 — da brzkone precejšen del prej označenih "Avstrijcev" prihaja iz dežel, ki tvorijo današnjo Jugoslavijo.

Zgornji odstotki dokazujejo, da so se one narodnosti, ki spadajo med takozvano starejšo imigracijo, hitrejšje naturalizirale nego one takozvane novejše imigracije. Na drugi strani pa je število deklarantov (t. j. imejteljev prvega papirja) znato večje izmed novejše imigracije kot izmed starejše. Ljudsko štetje l. 1920 to pokazuje. Ako porazdelimo tujerodce v dve skupini, v prvo izmed katerih naj spadajo narodnostne skupine, pri katerih več kot polovica obstoji iz naturaliziranih državljanov, in v drugo izmed katerih naj spadajo one skupine, pri katerih je večina ostala inozemska po državljanstvu, najdemo, kar se tiče prvih papirjev, da v prvi skupini prihaja po en deklarant na vsakih devet naturaliziranih državljanov dočim v drugi skupini prihaja po en deklarant na vsake tri naturalizirane državljanke. V to drugo skupino pa spada pretežna večina novjših priseljencev. To dokazuje, da izmed "novih" priseljeniških skupin je povprečno trikrat več ljudi, ki hočejo postati ameriški državljanji nego izmed "starih" priseljeniških skupin.

Izmed tujerodcev, ki so se naturalizirali l. 1921, je bilo največ onih, ki so bili prišli iz Nemčije in iz Kanade, ali leto 1921 je bilo nekoliko abnormalno.

Nemci se niso mogli naturalizirati tekom vojne, ali l. 1921 je bila odpravljena zapreka proti sovražnim inozemcem. Ali celo l. 1921 so Italijani, torej ena izmed "najnovejših" skupin, stali na tretjem mestu glede števila naturalizirancev. L. 1922 pa so Italijani poskočili na prvo mesto, Britanci so bili na drugem, Rusi na tretjem, Poljaki na četrtem in Nemci na petem mestu. V l. 1923 in 1924 so Italijani ostali na prvem mestu, in v obeh letih so njim sledili zaporedno Poljaki, Britanci, Rusi in Nemci. Madjari so l. 1923 stali na sedmem mestu. L. 1924 so Jugoslovani zavzemali osmo mesto glede števila naturalizirancev, Grki deveto, Švedi deseto in Avstrijci enajsto mesto. — F. L. I. S.

Preostanek milijondolarskega sklada naj se porabi za "Slepski dom".

Slovenski časopisi v Ameriki so nedavno dobili poročilo od "Glasbene Matice" v Ljubljani, tikajoče se prispevkov za "Slepski dom". Iz istega je razvidno, da so ameriški Slovenci dozdaj prispevali v to plemenito svrhu 154,543 dinarjev. Prispevala so pevska, bralna in podporna društva in posamezni rojaki. Nad 150,000 dinarjev je že lepa svota, toda še daleč ne zadostuje, da bi se z isto zgradil primeren dom za usmiljenja vredne slovenske slepce, ker tak dom bi, po izjavi "Glasbene Matice", stal okoli pet milijonov dinarjev. Treba bo še zbirati, treba bo še trkati na usmiljena slovenska srca, predno bo nabrana dovoljna svota.

Vsakemu pa je znano, da delavske razmere v tej deželi niso ravno najboljše in konsekvntno mnogo ameriških rojakov ni v najboljšem finančnem položaju. Posledica je, da fond za "Slepski dom" raste le počasi.

Da se rast fonda za "Slepski dom" nekoliko poveša, je moje mnenje in nasvet, naj bi se preostanek milijon-dolarskega fonda Jugoslovanskega Republičanskega Združenja, katerega upravljate organizaciji Slovenska Narodna Podporna Jednota in Jugoslovanska Socialistična Zveza, poslal ljubljanskemu mestnemu magistratu kot prispevek za omenjeni dom slepcev. Mestni magistrat ljubljanski namreč upravlja sklad za "Slepski dom".

Ne domišljam si, da imam glede uporabe preostanka milijon-dolarskega fonda J. R. Z. govoriti kaj več kot tisoči drugih rojakov, ki so zbirali in prispevali v imenovani fond, vsekakor pa imam pravico povedati svoje mnenje glede tega. Bil sem tajnik Slovenskega (pozneje Jugoslovanskega) Republičanskega Združenja od začetka, pa do clevelandske konvencije, v jeseni leta 1919, to je približno dve leti in pol. Na dotični konvenciji sem, radi zaposlenosti, odklonil vsako odborniško mesto za naprej. Do clevelandske konvencije se je bilo nabralo v milijon-dolarski fond Jugoslovanskega Republičanskega Združenja okoli sedemdeset tisoč dolarjev (\$70,000.00). Natančnih števil nimam pri roki, pa jih dobim, če bi bilo potreba. Od omenjene svote se je porabilo do clevelandske konvencije okoli \$10,000.00 za list Jugoslav Review, različne druge tiskovine, deputacije itd. Premoženje Jugoslovanskega Republičanskega Združenja je znašalo ob času clevelandske konvencije okoli \$60,000.00 (nekaj malega manj). Koliko znaša ostanek omenjene svote danes, mi ni točno znano.

Omenjeni fond Jugoslovanskega Republičanskega Združenja se je zbiral v namenu in pod geslom, da se pomaga Jugoslovanom v Evropi doseči jugoslovansko republiko, in da se primorske Slovence reši italijanskega jarma. Žal, da se za enkrat ni doseglo niti enega, niti drugega, ker so bili menda pač nasprotniki premočni. Večina naših jugoslovanskih bratov živi v monarhiji, pol milijona primorskih Slovencev in Hrvatov pa ječi pod tiransko italijansko vlado, ki jim na njih lastni zemlji odreka najprimitivnejše narodne pravice. S tem pa seveda ni rečeno, da ostane vedno tako. Moje trdno prepričanje je, da bo prišel čas, ko bodo Jugoslovani izprevideli, da je republika boljša vladna forma kot monarhija, in da bo prišel čas, ko se bodo primorski Slovani rešili italijanskega jarma in se združili z materjo Jugoslavijo. To jim vsi od srca želimo, saj vsi vemo, da je pravi napredek naroda mogoč le v narodno enotni državi, na podlagi materinega jezika.

Kadar bodo Jugoslovani zreli za republiko in odločeni isto doseči, bodo gotovo rabili denar, ker brez istega se ne da nič napraviti, bi jim fond J. R. Z. zelo prav prišel, ako bi se bil obrestonosno naložil v tej deželi, da bi bil na razpolago, kadar pride pravi čas. To se ni zgodilo, kolikor je meni znano. V pravem smislu bi se, po mojem mnenju, tudi porabil denar J. R. Z., če bi se podpiralo z njim prosvetna društva primorskih Slovencev, da se jih reši poitalijančenja. Kolikor je meni znano, se tudi tozadevno ni nič storilo.

O porabljenem premoženju J. R. Z. govoriti zdaj, nima smisla; kar ga je šlo, ga ni več. Ker pa se je fond J. R. Z. že deloma porabil v druge svrhe kot v tiste, za katere je bil nabran, priporočam jaz, naj se vse preostalo premoženje J. R. Z. izroči mestnemu magistratu ljubljanskemu za "Slepski dom". Omenjeni fond je bil nabran v pomoč rojakom v stari domovini, ne za rojake v Ameriki. Darovan je bil iz čistega narodnega navdušenja, brez ozira na versko ali politično prepričanje. Vsi sloji našega naroda v Ameriki, pripadniki vseh struj so prispevali. Naj se vsaj zadnji ostanek nabrane svote porabi popolnoma nepristransko, za tiste slovenske reveže, ki so brez lastne krivde izgubili najdražji zaklad: luč oči. Darovi plemenitih slovenskih src bodo na ta način porabljeni v najplemenitejšo svrhu.

Morda se mi bo ugovarjalo, da je dolžnost Jugoslavije skrbeti za njene reveže, da ima vlada dovolj denarja za vojaštvo, razne parade itd., zakaj ne preskrbi primernega doma slovenskim slepcem vlada sama! To je vse res, poleg tega je pa res tudi, da bodo ubogi slepi reveži od vsega hudega konec vzeli, predno bodo kaj takega dočakali. Saj bi tudi naša ameriška vlada lahko z denarjem, ki ga (po naših mislih) po nepotrebnem proč zmeče, zavarovala vse delavce, sploh vse državljane za slučaj bolezni, brezposelnosti, ostarelosti in smrti. Mogoče se to zgodi v bližnji ali daljni bodočnosti. Mi pa ne moremo s prekrizanimi rokami čakati na to, ker živeti moramo zdaj in nezdode nas obiskujejo vsaki dan. Zato smo si ustanovili svoje podporne organizacije in si sami medsebojno pomagamo.

Rojaki in rojakinje, ki ste s takim čistim narodnim navdušenjem zbirali in prispevali v milijon-dolarski fond Jugoslovanskega Republičanskega Združenja, ali ne mislite, da bi bilo umestno, lepo in plemenito, če se ostanek J. R. Z. fonda porabi za "Slepski dom" v Ljubljani?

Anton J. Terbovec,
bivši tajnik Jugoslovanskega Rep. Združenja.

K. A. J. Terbovčevi sugestiji.

V Sloveniji je okrog 800 slepcev, kot se glasi eno poročilo "Glasbene Matice", katera je v tem letu pričela z akcijo da se zgradi zanje zavetišče (slepški dom), za prispevke pa se je obrnila do ameriških Slovencev. Za slepce, ki so izgubili vid v vojni, skrbi kot pravi eno prejšnjih poročil Glasbene Matice, zelo lepo država, največji reveži pa so tisti slepci, ki so odvisni od milodarov in podpore občin. Za primeru naj navedem, da je v Chicagu 2000 slepcev. Kakor v Sloveniji, so tudi tukajšnji odvisni večinoma od beračenja, za tiste ki so izgubili svoj vid v vojni, pa skrbi "domovina", za katero so se "žrtovali".

Dosedaj je nabranega v fond za "Slepški dom" okrog 160.000 dinarjev. Ta vsota je v oskrbi mestnega magistrata ljubljanskega. Glasbena Matica pravi, da bi se potrebovalo za zgraditev te ustanove najmanj pet milijonov dinarjev. Matično poročilo z dne 9. septembra to leto pravi med drugim: "Naše razmere v stari domovini izključujejo upanje, da bi mogli v doglednem času doma zbrati le količkaj pomemben del te vsote. Preveč imamo drugih narodnih, kulturnih in dobrotnih svrh, ki vedno potrebujejo podpiranja po celem narodu."

Zanašajo se torej v glavnem na ameriške Slovence. Ako pošljemo iz te dežele od 70 do sto tisoč dolarjev, bo potreben kapital na podlagi sedanje valute in razmer v Jugoslaviji zbran in slepci v Sloveniji bi dobili svoj dom.

Ali so ameriški Slovenci v stanju zbrati tako visoko vsoto? Če se bi odzvali ne samo delavci ampak tudi tisti ki so radi narodni kadar nič ne stane, tedaj da. V drugem slučaju bi bili prispevki ameriških Slovencev lahko v izdatno pomoč, ali Slovenija bi morala tudi prispevati velik del, najbrž večji del. Glasbena Matica pravi, da na to sedaj ni misliti.

Mr. Terbovec sugestira v svojem članku, da naj se daruje preostalo imovino J. R. Z. za Slepški dom. V ta namen naj se jo pošlje ljubljanskemu magistratu. Mr. Terbovec pravi, da mu ni natančno znano, koliko znaša ta imovina. Če se potruditi pogledati v zapisnik seje gl. odbora SNPJ., ki je bil priobčen v "Prosveti" z dne 11. marca t. l., mu bo znano. Kajti finančno stanje imovine JRZ., katero upravljajo trije člani eksekutive JSZ. in trije člani gl. odbora SNPJ., je objavljeno vsako leto v glasilih obeh organizacij. Bilo bi dobro, da bi vsakdo, ki je v stvar zainteresiran, čital taka poročila.

Mr. Terbovec, kakor vsakdo drugi ki je pri stvari več ali manj sodeloval, ima pravico sugestirati kako se naj porabi preostalo imovino JRZ.

Na svojem zaključnem sestanku l. 1922 so odbori JRZ. sklenili, da se porabi preostalo imovino za name-ne za katere je bila nabrana, in porabi se jo tedaj, kadar bo pomoč najizdatnejša. To je zapopadeno v resoluciji, ki je bila sprejeta pred razpustom teh odborov dne 21. oktobra 1922.

JRZ. ni bila nikoli dobrodelna organizacija, ampak politična, četudi A. J. Terbovec, bivši tajnik JRZ. in urednik "Jugoslav Review" pravi v svojem članku, da je bil fond JRZ. nabran "v pomoč rojakom v stari domovini, ne za rojake v Ameriki."

Nepojmljiva mi je tudi njegova trditev, da so prispevali v ta fond vsi sloji našega naroda, pripadniki vseh struj, brez ozira na versko ali politično prepričanje. Jaz nisem bil tajnik JRZ., ne član eksekutive ti-

ste čase, vem pa vendar toliko, da so v fond vodili organizacijo ljudje, ki so imeli v glavnem enotna načela. Druge struje pa so JRZ. in ljudi na vodstvu JRZ. napadale, jih denuncirale in jih celo preganjale, kar bo bivšemu tajniku mogoče še znano. Klerikalci "vseh struj" danes npr. tudi trdijo, da so zbirali in prispevali v fond JRZ. pripadniki vseh struj. Kdor ni pozabljen, se lahko spomni na tista leta, ali pa pogleda v liste iz tedanjih dni in v zapisnike sej, pa bo videl malo drugačno sliko kot se je od gotovih strani skuša sedaj predstavljati.

Mr. Terbovec priznava, da je bil namen JRZ. združiti jugoslovanske narode pod republikansko formo vlade in rešiti primorske Slovence italijanskega jarma. Doseglo se ni ne enega ne drugega, pravi Terbovec, "ker so bili menda pač nasprotniki premočni."

Torej, "MENDA" so bili nasprotniki premočni, a gotov ni.

Nisem nasproten zavodom za kakršnega je podvzela akcijo Glasbena Matica. Vem sicer, da bi družba, to je država, lahko zgradila DOVOLJ takih zavodov, ako bi bila uredba količkaj poštenejša kakor je. Tako pa morajo reveži ustanavljati razne zavode revežem, država pa troši denar za militarizem in birokracijo.

S preostalo imovino JRZ. bi bilo namerovanemu Slepškemu domu v Sloveniji delno pomagano, ako se odbora obeh organizacij zedinita, da se jo prispeva v imenovani namen. Predno pa bo zbranih pet milijonov dinarjev, bo pa še vseeno vzelo precej časa. In če se pripeti, da se namena ne doseže, komu ostane fond za Slepški dom, s katerim razpolaga ljubljanski magistrat?

Mr. Terbovec bo mogoče napisal še eno sugestijo, npr., da naj se pošlje ljubljanskemu magistratu v fond za slepški dom imovino "Slovenskega zavetišča v Ameriki", katero je hranil (ali pa jo mogoče še hrani) bivši glavni blagajnik jednote, za katero Mr. Terbovec urejuje njeno glasilo. Če se ne motim, je v tistem fondu (ali pa je bilo) nad \$6.000. Tudi to bi bil precej lep prispevek, ki pa bi tudi v imovino JRZ. še vedno ne dosegel vsote petih milijonov dinarjev. Morda bi bilo priporočljivo, da tudi SNPJ. pokloni svoj zavetiščni fond domu za slepce, ker ameriški Slovenci pri sedanjem razpoloženju nismo pripravljeni zgraditi nobene-ga svojega zavoda za tiste ameriške Slovence, katere je bolezen ali starost pognala v naročje javni dobro delnosti.

Če vse te vsote pošljemo v stari kraj, se bodo gospodje v domovini zahvalili gotovim gospodom v tej deželi in tudi našemu radodarnemu ljudstvu in mogoče bodo v starem kraju prišli celo do prepričanja, da nismo tako napačni ljudje in morda jim bo celo žal, da so gledali toliko let z nekakim prežirom na ameriške Slovence, ali pa so se delali, kakor da sploh ne eksistiramo.

Glasbena Matica pravi v poročilu z dne 9. septembra, da si ameriški Slovenci lahko postavimo v Ljubljani, v srcu stare domovine, krasen in ponosen spomenik humanitete in rodoljublja, ako s svojimi denarnimi prispevki pomagamo k zgradbi "Slepškega doma". To bi bil res lep spomenik. Ali enako krasen in ponosen bi bil tudi za rojake onkraj morja, če bi ga postavili svojim največjim revežem. Ameriški Slovenci jim bodo pomagali, ne da bi zahtevali kako priznanje.

F. Z.

Naročajte knjige iz "Proletarčeve" založbe.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

VSI NA SHOD DNE 25. OKTOBRA NA BRIDGEVILLE, PA.

V nedeljo 25. oktobra ob 1. popoldne sklicuje Konferenca klubov JSZ. v zapadni Pennsylvaniji velik shod, ki se bo vršil pred Izobraževalnim domom na Bridgeville. V slučaju slabega vremena se bo vršil v dvorani imenovanega doma.

Nastopili bodo angleški in slovenski govorniki. Zavedni delavci, udeležite se tega shoda! Apeliramo na članstvo društev Izobraževalne akcije JSZ. in na članstvo ostalih društev SNPJ. ter drugih podpornih jedrot in zvez, da pride na ta shod in čuje govornike ter poročila.

Odbor Konference klubov JSZ.

O SHODU V PIPETOWN, PA.

LATROBE, PA. — V nedeljo dne 11. oktobra je bil sklican v bližnjem Pipetownu shod z namenom da se naše delavce pridobi za organiziranje socialističnega kluba. Za govornika je bil povabljen s. Anton Zornik. Shod sta aranžirala sodrug in sodruginja Fradel, člana *at large*. Ko sta ta dva v družbi A. Zornika prišla na Pipetown, je bil Slovenski dom še zaprt. Do dveh se je zbralo skupaj toliko udeležencev kakor jih navadno pride na društveno sejo. Udeležba torej ni bila "sijajna". Velikega števila ni bilo pričakovati, kajti tudi če bi prišli vsi, bi ne bilo veliko, ker nas je je malo. Sodruginja Fradel je popisala imena tistih udeležencev ki bi bili voljni pristopiti v soc. klub. Dobila je deset imen. Nato je nastopil sodrug Zornik, ki je govoril poldrugo uro. Priznati se mora Zorniku, da si je svoj govor dobro zamislil in da je govoril podučljivo in prepričevalno. To mu je bilo mogoče, ker je že dolgo aktiven in ima veliko izkustev v delavskem gibanju. Takoj po shodu se je pričela seja društva št. 318 SNPJ. Akcija za ustanovitev kluba v tej naselbini se bo nadaljevala na bodočem sestanku. Stroške tega shoda sta pokrila omenjena sodruga. Kot izgleda sedaj, bo tudi ta kraj imel v doglednem času aktivno socialistično organizacijo.

Štefan Kopriva, naročnik "Proletarca" in član J. S. Z., je dne 6. oktobra pri delu v rovu smrtno ponesrečil. Bil je na mestu mrtev. Pokopan je bil dne 8. oktobra. Bil je član SNPJ. in JSZ. Pokojnik je bil mirnega značaja in naprednih nazorov. Pri tej akciji za ustanovitev kluba v omenjeni naselbini smo računali na njegovo sodelovanje. Ali on je dokončal svoj življenski boj. Spomin blagega pokojnika bo živel med nami. — P.

S SEJE WAUKEGANSKEGA KLUBA.

WAUKEGAN, ILL. — Na svoji redni seji dne 11. oktobra je soc. klub št. 45 JSZ. med drugimi rečmi sklenil vpriзорiti drugo nedeljo v januarju prihodnjega leta večjo igro, katero bo mesec pozneje ponovil pod aspicijo socialističnega kluba v Kenoshi, Wis. Podrobnosti programa bodo sporočene pozneje.

Za agitacijo je klub sklenil nabaviti večje število socialističnih letakov v hrvatsko-srbskem jeziku; slo-

venski, kateri so izšli prošli mesec, so bili v tej naselbini že razdani za časa konvencije SNPJ. — Sklenili smo podvzeti tudi večjo ustmeno agitacijo za pridobivanje novih članov.

Klub se je bavil z afero, ki je nastala dne 13. septembra na predvečer konvencije SNPJ. Frank Malovašič in Anton Gasar sta namreč nasilno izrinila našega aktivnega sodruga Antona Vičiča brez da bi jima dal kak povod, iz Slov. nar. doma. Ta čin sta storila iz političnega sovraštva. Klub je sklenil poslati protest družbi Slov. Narodni Dom vsled tega fizičnega napada na s. Vičiča. Družba kot taka sicer ni odgovorna, lahko pa vpliva, da se bi podobni napadi več ne dogajali. In vplivala bo, če vsak tak napad odločno obsodi, prizadetemu našemu članu v tem slučaju pa da zadoščenje. Klub št. 45 je član Narodnega doma in poseduje štiri delnice. Radi tega sme pričakovati, da se njegove članice, ako nikogar ne provocirajo, fizično ne napada.

O tej zadevi je obravnavala tudi seja Narodne čitalnice, ker sta napadeni in napadalec njena člana. Sklenila je pozvati A. Malovašiča na zagovor in ob enem izrekla obsodbo nad njegovim početjem.

Seja kluba je razpravljala tudi o zadevi člana John Artača, ki je bil delegat društva št. 14 na konvenciji SNPJ. Pri glasovanju o Molekovi resoluciji je glasoval proti. Za klub je bilo vprašanje, dali je glasoval proti namenoma, ali vsled nevednosti. Na vprašanje je Artach izjavil, da je glasoval namenoma. Sentiment seje je bil, da je bilo Artačevo postopanje skrajno ne-loyalno napram stranki in gibanju katerega član je, in da je bilo v škodo jednoti, na katero je bil poslan kot delegat. V škodo namreč zategadelj, ker je dala prav ta resolucija, sprejeta prvič l. 1912, SNPJ. največji razmah in pogoje za vsesplošne aktivnosti. Ko je Artach izprevidel razpoloževanje večine klubovega članstva, je podal izjavo, da odstopi in seja je to vzela soglasno na znanje. — *Poročevalec.*

NEKAJ ZAKLJUČKOV SEJE KLUBA ŠT. 1, J.S.Z.

CHICAGO, ILL. — Seja kluba št. 1, ki se je vršila v petek 16. oktobra zvečer, je bila vzlic izredno slabemu vremenu dobro obiskana. Razprave so trajale do 11:30 zvečer.

Sklenili smo aranžirati to zimo več predavanj in diskuzijskih večerov. Program bo uredil poseben odbor.

V bodoči gledališki sezoni bomo imeli pet predstav, kakor v sedanji, in sicer tri v dvorani SNPJ., tri pa v dvorani ČSPS., ki ima za večje igre pripravnejši oder in precej scenerije.

Seja je izvolila odbor petih članov, ki bodo izdelali program za klubovo priredbo na Silvestrov večer, ki se bo vršila v dvorani SNPJ.

Obširna in zanimiva je bila diskuzija o vtisih s konvencije SNPJ. Razni udeleženci konvencije in agitatorji so podali poročila, na kar je sledila diskuzija, ki je bila vseskozi stvarna in poučna za članstvo.

Prihodnjo nedeljo dne 25. oktobra vpriזורi naš dramski odsek dramo "Volja", ki bo prva igra v tej sezoni na našem odru. — P. O.

AKTIVNOSTI ORGANIZACIJE ŠT. 20, J.S.Z.

CHICAGO, ILL. — Organizacija št. 20 JSZ., v kateri so naši srbski sodrugi, je imela v nedeljo 20. septembra slavnost petnajstletnice, ki je nad vse sijajno uspela. O nji je bilo v "Proletarcu" že poročano.

V nedeljo 18. oktobra je imela zopet priredbo, ki je prinesla nov uspeh organizaciji. Otvoril jo je tamburaški zbor s sviranjem Internacionale. Pozdravni govor je imel Petar Kokotović. — V imenu J. S. Z. je govoril Chas. Pogorelec. Geo. Maslač je nastopil z deklamacijo, istotako Boža Stojanović. Razun teh so bile na sporedu koncertne točke tudi na violino in glasovir (nastopila sta v njih Miša in Bata Kotur). Potem se je razvila prosta zabava in imeli smo tudi vinski trgat. Udeležba je bila nepričakovano obilna.

Prihodnjo nedeljo ob 10. dopoldne bo pod avspicijo te organizacije predaval sodrug P. Kokotović o zgodovini delavskega gibanja. Predavanje bo v njenih prostorih na 2250 Clybourn Ave. Dne 11. oktobra je predaval sodrug M. Ladević o evoluciji. S predavanji se bo nadaljevalo. — *Poročevalec.*

"PISANO POLJE".

BARBERTON, O. — V "A. S." ki ga kontrolirajo duhovniki izhaja tudi posebna kolona pod naslovom "Pisano polje", ki jo urejuje Rev. Trunk. Ta gospod se krega z vsemi ljudmi, ki nočejo misliti tako kakor on in biti verni ter podpirati cerkev. V tistem "pisanem polju" ni niti za klerikalce nič poučnega. Čisto navadno prepiranje in zmerjanje. Ton ki se ga poslužuje meji na versko blaznost. Mogoče je pisec sam prizadet od take bolezni, mogoče je, da hoče le druge okužiti.

Prepričan sem, da nima "pisano polje" nobenega pomena za naše javno življenje, zato se čudim tistim somišljenikom, ki se toliko ukvarjajo s Trunkovim "pisanim poljem". Stokrat bolje bi bilo, da ga ignorirajo, svoje misli pa posvete drugim problemom ki so važnejši kakor pa pričkanje z enim duhovnikom, ki se piše Trunk.

A. Gabler.

VESELICA KLUBA J.S.Z. V COLLINWOODU.

COLLINWOOD, O. — Socialistični klub št. 49 JSZ. priredi v soboto dne 24. oktobra ob 7. zvečer v Kunčičevi dvorani na Waterloo Road veselico, na katero vabimo sodruge in somišljenike v Collinwoodu in Clevelandu, da se je udeleže v čim večjem številu. Vstopnina je 35c. Veselični odbor se bo potrudil, da bo z zabavo vsakdo zadovoljen. — *Pripravljeni odbor.*

JAVEN SESTANEK V MEADOWLANDS.

V Meadowlandsu, Pa., se bo v soboto dne 24. oktobra ob 7. zvečer vršil pri sodrugu Lenassiju sestanek, ki ga sklicuje Konferenca klubov JSZ. v zapadni Pennsylvaniji. Namen sestanka je pojačati socialistični klub v tej naselbini. Udeleži se ga več zunanjih sodrugov.

Na delo za močnejšo Jugoslovansko socialistično zvezo!

Odbor Konference JSZ. v Pa.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako drugo nedeljo v mesecu po seji društva SSPZ. (dopoldne). Zborujemo v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — *Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.*

SOCIALISTIČNI KLUBI SO NAŠA ŠOLA.

CANONSBURG, PA. — Socialistični klub št. 118 je imel svojo redno sejo dne 4. oktobra. To bi morala biti po naših prejšnjih zaključkih diskuzijska seja. Ker pa je prvo nedeljo v mesecu več drugih sej, radi katerih je prizadetih tudi precej članov tega kluba, se je klubova seja pričela precej pozno, tako da ni bilo mogoče obdržavati diskuzije. Zato smo sklenili, da bomo obdržavali te vrste seje vsako drugo nedeljo v mesecu dopoldne v istih prostorih.

S tem ukrepom nam bo mogoče bolj obširno poseči v probleme, o katerih je treba razpravljati in ukrepati na naših sejah. Želeti je, da bi se naše članstvo udeleževalo sej v večjem številu. Kajti, ne obdržujemo jih samo zato da pobiramo članarino, ampak da se na njih učimo in treniramo za bodočnost, da bomo sposobni izvajati to kar propagiramo — socializem!

Tu ni večernih šol; tudi predavanj in učnih tečajev nimamo. Najbližje kamor bi mogli v ta namen iti je Pittsburgh. Ali za delavce ni priročno, da bi se vozili na predavanja na take razdalje. Tudi sredstva jim ne dopuščajo, posebno ako so oblagodarjeni z brezposelnostjo. Edini in najpraktičnejši izhod so seje našega kluba. Napravimo iz njih šolo, in to skozi vse leto. To ne bo težko, ako se bomo sej udeleževali v večjem številu in se zanimali za svojo izobrazbo. Sodrugi, na bodočo sejo privedite s seboj tudi one, ki simpatizirajo z našim pokretom.

Kljubovo knjižnico bomo reorganizirali. Prekrbeli ji bomo večje število novih slovenskih in angleških knjig. Več o tem bomo poročali prihodnjič.

P. O.

SEDAJ PA DOBRE NOVICE IZ WEST NEWTONA.

WEST Newton, Pa. — To pot prihajam le z dobri mi novicami iz tega kraja. Od kar se vpošteva nasvete ki nam jih je dal v "Proletarcu" rojak T. P., je tukajšnji socialistični klub napredoval za lepo število članov, nekateri so pa obljubili pristopiti. Do nedavna so pri nas namreč s silo gonili delavce v klub, kar se pa ni obneslo. Sedaj, ko je zimski čas na pragu, se čuje, da nam bo dramski odsek to zimo vprizoril več iger, ako ne v gornjih, pa v spodnjih prostorih tukajšnjega Slov. doma. Pevski zbor, ki je v poletnem času skoro utihnil, se zbira, in vsa znamenja kažejo, da nam bo zapel to zimo marsikako milodonečo pesem, če ne v gornjih, pa v spodnjih prostorih Slov. doma.

Naselbina je dobila električno razvestlavo, kar je tudi napredek, posebno za kompanijo, kajti za ta napredek, ali komfort, ji bomo morali plačati. Do nedavna je bilo treba strgana obuvala nositi čevljarju v popravilo. Sedaj jih pobira po domovih in jih prinaša nazaj popravljena, kar je tudi napredek, ki ni nastal radi slabih časov, ampak zgolj iz uljudnosti.

Ko sem bil jaz otrok, smo morali biti zgodaj zvečer v postelji ali vsaj doma, ali pa smo delali. Sedaj so otroci lahko zunaj do 10. zvečer in tudi dalj, torej napredek.

Kolikor je meni znano, je nam bila raba tobaka prepovedana in če je kdo kadil, je kadil na skrivaj. Rekli so, da je tobak strup za otroke. Danes lahko vidite dečke od 8. do 10. leta s cigareto ali čikom v ustih, ne da bi to skrivali, torej imamo več svobode, kar se tudi sme smatrati za napredek.

Pred leti smo skoro vsi hodili peš na delo. Danes se vozimo, nekateri z avtomobili, drugi z vlakom ali z električno železnico, in to po deset do dvajset milj daleč. Tudi napredek!

V naši Public School se otroci vedno več uče o vedi in bibliji. Ako še omenim, da se otrokom za njih rojstne dneve prirejajo takozvane "party", medtem ko odraščeni vsaj tukaj tega nismo deležni, mislim da sem za enkrat dovolj "dobrega" napisal o naši naselbini.

Dodatek. — Da ne bo moj protivnik, s katerim sva polemizirala v tem listu mislil, da nisem mož beseda, pošiljam zaeno s tem dopisom \$1 listu v podporo za tistega večletnega člana, ki je pustil socialistični klub radi mene. Sicer bi lahko zahteval ime dotičnika, pa ni potreba, ker je po mojih mislih samo eden večletni član pustil klub. Vprašanje je le, če je omenjeni vzrok za odstop resničen? Kaj pa, če bi se reklo, da je bila osebnost mržnja do tajnika tisti vzrok? Na, pa naj bo, da sem kriv jaz. Vprašam pa, ali je res treba take zamere, ako mlajši član omeni proti večletnemu članu, da kdor je član kluba in ob enem plačuje mesečne doneske cerkvi, da je to v nasprotju z *zdravo logiko*?

To sem prizadetemu namreč enkrat rekel in ne obžalujem. Ko bi bil dotičnik recimo samo leto dni član in ne osem let, bi se jaz počutil krivega, ker vem, da spoznanje počasi prihaja v človeka. Ali večletnemu članu se sme reči marsikaj brez da bila zamera. Če je pustil klub samo radi tiste opazke, je s tem obsodil sebe in ne mene.

John Langerholc.

O KONVENCIJI S. N. P. J.

CHISHOLM, MINN. — Kako je zborovala 8. redna konvencija SNPJ. v Waukeganu, je precej dobro razvidno iz zapisnika ki je izhajal v Prosveti in iz poročil gl. odbornikov. Zdi se mi, da je bilo na nji precej takih delegatov ki vzamejo take zборе za nekaj izlet. In bili so taki, ki še sedaj ne poznajo načel na katerih sloni in se razvija SNPJ., ki je zrasla iz malega začetka v največjo slovensko organizacijo.

Tistim delegatom polagam, naj se bolj pouče o smotrih, ki jih ima SNPJ. Pouče naj se o bojih našega delavstva, ki tvori SNPJ., za vsakdanji kruh. Delavstvo ima eno pot v izboljševanje svojega stanja, in ta pot je borba proti izkoriščevalcem. Kdo naj jo vrši, če ne delavci? Zakaj naj bi bila tako močna organizacija kot je SNPJ. nevtralna in s tem v POMOČ zakletim sovražnikom delavskega ljudstva? Če se bodo člani o tem poučili, bodo vedeli, da nobena podpirna organizacija sama na sebi ne more odpraviti gorja in tiraniziranja, ki vlada nad revno rajo v današnji uredbi.

SNPJ. bi se morala še jasneje izreči za borbo na strani delavstva. Molekovo resolucijo bi morala bolj otvorjeno izvajati, kajti to ne bi bilo v škodo delavstvu in ne SNPJ., pač pa V KORIST. Taka taktika ne bi bila v dobrobit samo našemu delavstvu ampak vsemu delavstvu.

Če je politična organizacija in politična moč dobra za kapitaliste, čemu se je bi delavci branili? Če imamo računati z različnimi Ku Klux Klani, Legijami in drugimi šovinističnimi organizacijami in propagandami kapitalističnega kova, zakaj bi puščali v nemar svoje organizacije?

Mesto ameriškega delavstva, slovenskega in drugega, je v socialistični stranki, ki najbolj odgovarja tukaj-

šnjim razmeram. Njen cilj je socializem. Njeno stališče je, da se lahko življensko stanje delavstva stopnjevaje izboljšuje, in v tem smislu vodi svojo borbo. Ona delavstvo izobrazuje, in izobrazuje ga nji pridružena JSZ.

Naše napredne podpirne organizacije, med njimi v prvi vrsti SNPJ., lahko mnogo store pri tem velevažnem delu v PRID DELAVSTVA. Člani SNPJ., ki razumejo to resnico, naj strneje svoje razkopane moči in jih vpotrebijo za zgraditev idejno in načelno močne organizacije zavednega delavstva, da nas sovražniki in zavezniki nazadnjaštva nekega dne ne dobe nepripravljene.

Joseph Ule.

Listu v podporo.

XVI. IZKAZ.

CLINTON, IND.: Frank Bregar nabral na vinski trgatvi soc. kluba št. 41 J. S. Z.	\$ 5.38
GIRARD, O.: John Kosin	1.00
CANONSBURG, PA.: Joseph Potočar, \$1.00. Po 25c; John Jereb, John Česnik, Joseph Mavrich, Joseph Boštjančič, Tony Slanovich, Adolf Kirn, John Koklič, Nick Krašna in John Terčelj (poslal John Terčelj) skupaj	3.25
CANONSBURG, PA.: Neimenovan	10.00
Pet sodrugov iz Canonsburga se je odločilo, da prispevajo v sklad Proletarca skozi dva meseca po 50c. Ti sodrugji so sledeči: John Terčelj, Tony Rupnik, Joseph Bostjančič, Joseph Mavrič in John Jereb, (poslal John Terčelj), skupaj	5.00
AVELLA, PA.: Neimenovan "ker je shod delavske stranke imenitno izpadel"25
Delegat iz zadnje konvencije S. N. P. J., ki se je zgubil	1.00
DETROIT, MICH.: Anton Jurca	2.00
CANONSBURG, PA.: Neimenovan	10.00
WARREN, O.: Jacob Peršin50
CLINTON, IND.: Po 75c: B. Oblak, J. Juvanc in A. Cizej; po 25c: Leo Hudomauh in Frank Bregar, J. Skof, 45, (poslal John Juvanc) skupaj	3.20
GLENCOE, O.: Nace Zlemberger \$5.00 in Anton Garden, Bridgeville, O., vsaki po \$5.00, za ložji obstoj Proletarca, ker se je zadnje čase ponovno dokazalo, da je slovenskemu delavstvu absolutno potreben, (poslal Nace Zlemberger) skupaj	10.00
CHICAGO, ILL.: Frank Zaitz	2.00
GLENCOE, ILL.: Jacob Vočka20
SOUTH FORK, PA.: Jacob Rupert25
CHICAGO, ILL.: Joseph Sernel 30c, Frank Florjančič 60c, skupaj90
WEST NEWTON, PA.: John Langerholc \$1.00, Joseph Zorko \$1.50, skupaj	2.50
BUHL, MINN.: Max March, provizija od naročnine25

Skupaj \$ 57.68
Prejšnji izkaz 379.92

Skupaj \$437.60

Agitirajte za razširjenje "Proletarca".

Organizacija minnesotskih Slovencev in njeni nameni.

Iz poročil v nekaterih slovenskih listih je razvidno, da se v slovenskih naselbinah Minnesote že dalj časa snuje nekaka izobraževalna organizacija s političnim ozadjem, ki bi združevala vse Slovence v vseh naselbinah od Dulutha do elyskih jezer. Večja posvetovalna konferenca se je vrila dne 20. septembra. V resoluciji katero je sprejela pravi, da je namen organizacije združiti vse Slovence oziroma Jugoslovane in njih potomce v Minnesoti, in širiti med njimi prijateljstvo in duh bratske ljubezni. To je hvalevreden namen, kajti prijateljstva in duha bratske ljubezni je v mnogih naših naselbinah bore malo.

Ali to ni edini namen namerovane organizacije minnesotskih Slovencev. Budila bo med njimi tudi patriotizem do Združenih držav ter jih odgajala v ameriški demokraciji, navduševala jih bo za posečanje večernih šol, in pomagala tistim, ki še nimajo državljanških pravic, da postanejo ameriški državljani.

V tej deželi je vse polno organizacij, ki "bude med ljudstvom patriotizem do Združenih držav". Budi ga naprimer tudi Oliver Iron Mining Co. in druge kompanije. Če ga bo organizacija minnesotskih Slovencev budila na enak način, bo v očeh priznanega patriotizma smatrana za 100% lojalno organizacijo, lojalna namreč v smislu patriotizma finančne Amerike.

Organizacija minnesotskih Slovencev bo tudi izobraževalna. Prirejela bo predavanja iz zgodovine Združenih držav, o konstituciji, delavskih problemih in raznih poučnih predmetih. V resoluciji obljubuje, da bo delala za splošno povzdigo jugoslovanskega ljudstva na gospodarskem in znanstvenem polju.

Lepa naloga, če ne bodo funkcionarji organizacije ostali samo pri obljubi, in če jo bodo vodili iz ljubezni do ljudstva.

Organizacija minnesotskih Slovencev ne bo pozabila na politiko. Pravi namreč, da bo ob času volitev podpirala tiste kandidate, ki bodo zastopali najboljše interese in blagostanje ameriškega preprostega ljudstva. To je težka in nehvaležna naloga. Če se je bo organizacija zavedala, bo izvršila precejšen kos svoje dolžnosti do delavskega ljudstva v železnem okrožju Minnesote. Posebno še, če ga bo vzgajala v smislu, da bo znalo razumeti politiko kandidatov, kajti kandidati v politične urade so vsi dobri: to je prav vsi zatrjujejo, da so za ljudske interese, in vsi kritizirajo "neprijatelje ljudstva". Za organizacijo je torej tukaj samo vprašanje, katere izmed dobrih kandidatov bo podpirala.

Resolucija ki je bila sprejeta na sestanku dne 20. septembra bo predložena konvenciji rojakov dne 25. oktobra na Evelethu, na katero pričakujejo ustanovitelji nad tisoč delegatov. Če se nada organizatorjev izpolni, bodo videli zbor kakršnega minnesotski Slovenci še nikoli niso imeli. Sploh so shodi in konference med minnesotskimi Slovenci nekaj zelo neobičajnega.

Vsak udeleženec konvencije na Evelethu bo plačal \$1 v blagajno namerovane skupne organizacije. Zvečer dne 25. oktobra bo na Evelethu banket za udeležence konvencije oziroma zbora, na katerem bo na podlagi poročil glavnik govornik Rev. Francis Jager, profesor čebelarstva na agrikulturnem departamentu minnesotske univerze. Rev. Jager se sicer malo zanima za aktivnosti med ameriški Slovenci — najbrž mu njego-

va služba ne dopušča — ali vabilu govoriti na eveletski konvenciji se je vseeno odzval.

Začasni odborniki organizacije ki obljubuje dvigniti minnesotske Slovence politično, gospodarsko in kulturno, so: Geo. J. Brince, predsednik; John Movern, tajnik-blagajnik. Za naselbine so imenovani sledeči začasni odbori:

Eveleth: Frank Masera, predsednik, Louis Gauze, tajnik, Frank Peterlin, Louis Lesar, August H. Bratulich.

Gilbert: Leo Kukar, predsednik, Jacob Muhvich, tajnik, Anton Erculj, Martin Panian in John Kramarich.

Tower-Soudan: Anthony Stefanich jr., predsednik, John Dragovan, tajnik, John J. Zobetz jr., Anton Gornik in Louis Stefanich.

Biwabik: Math R. Tometz, predsednik, John Zalar, tajnik, August Filipechich in Anton Polich.

Ely: Anton Polanc, predsednik, John Komatar, tajnik, Chas. Merhar, John Tauzell in Joseph Mantel.

Aurora: Frank J. Mahnich, predsednik, Ludovik Drobnych, tajnik, Anton Skubic, Joseph W. Kovach in Frank Kerzich.

New Duluth: John Debelak, predsednik, Tony Radosevich, John Ivanc, Frank Blatnik in John Kobi.

Duluth: Louis Zakubovec, predsednik, M. Dancolovich, John Riparich in Anton Susnik.

Buhl: John Spolar st., predsednik, Rudolph Kovacich, tajnik, Matt Kayfes, John Devcish in Frank Arko.

Umljivo je, da ta organizacija naglašda da ne nastopa kot politična, dasi bo v glavnem politična. Ne bo pa delavska v razrednem pomenu besede, čeprav bo iskala podpore v glavnem med delavci. Njen tajnik Movern je znana osebnost med minnesotskimi Slovenci. Dela že dolgo vrsto let v političnih uradih. Med Slovenci po železnem okrožju je vedno nastopal v vlogi politika. Več poročila o tej akciji sledi po eveletski konvenciji.

WAUKEGANSKA POSTA.

Žepna ura je jako delikatno sestavljena. Delovanje njenega mehanizma je odvisno od peresa. Dajte tako uro otroku. Razbil jo bo, ali pa jo tako trdo navil, da bo zlomil pero. Konvencija, kakršno je imela prošli mesec priliko videti naša naselbina, je bila podobna žepni uri. Predsednik konvencije je dobro vedel, kaj se lahko dogodi pri tolikem številu delegatov. Nekateri ljudje, ki so prišli iz "cveta naroda" so bili kakor otroci, ki so sebi v zabavo ali iz kakega drugega vzroka, npr. iz dolgočasja, navijali pero delikatnega zbora. V igri jim ni pustil predaleč, zato so nanj hudi. Inteligentni delegatje so dobro razumeli težkoče konvenčnega predsednika, ravno tako tudi člani in članice SNPJ. Sploh je na taki konvenciji predsednik kakor veličnočno jagnje, katerega hoče vsak malo ugrizniti. Precej železne volje in samozatajevanja mora imeti človek, ki predseduje nam, ki hočemo brez pokore v nebesa.

*

Na tem svetu še nismo svetniki. Drug drugega ne razumemo, in bi nekaj radi, pa največkrat sami ne vemo kaj. Najraje bi, da bi nič ne plačevali. Ne pri kulturnih, ne pri političnih, ne pri gospodarskih in podpornih organizacijah. Kar odbo izvolimo, bo že kako "potuhtal" in nam plačeval kar nam gre. Zakaj je pa plačan?

Pri nas smo zaključili konvencijo SNPJ. z zabavo obeh društev SNPJ. v naši naselbini, ki se je vršila prošlo soboto. S tem je bila tudi za nas uradno zaključena. Dober tek!

Ko se je bližala konvencija, smo se tukajšnji pevci in pevke po čudnih in težkih potih sešli, naučili par pesmi in obljubili, da bomo svoj zbor obdržali tudi po konvenciji. Na priredbah med konvencijo s jmo zapeli kar smo znali, pozabili na obljubo da bomo obdržali zbor in smo po waukegansko zaspali. Ali bomo čakali, da dobimo zopet kako konvencijo v našo sredo? S pe tjem se je dogodilo kakor so ljudje prerokovali: "Samo za konvencijo jih boš videl skupaj, potem pa nič več." Dobro nas poznajo!

Kakor vse kaže, bo tudi ena naših najstarejših kulturnih organizacij sama sebi pihnila luč življenja. So ljudje, ki pravijo „da jim taka reč nič ne nese. Povsod gledajo samo na materialno stran organizacije, to je, na š. Kar se izvrši dela kakršnega se ne more potipati z roko, to je izobraževalno delo, tega nihče ne vidi. Zgubo bodo videli šele takrat, kadar organizacije več ne bo. Največ bodo krive besede . . . besede . . .

Kje so naši slovensko-ameriški pesniki, skladatelji narodnih in milih popevčic? Če ne drugod, jih v starem kraju gotovo pogrešajo. Vzrok je najbrž slaba pi jača, in še ta je precej draga. Samo zahval in pozdravov imamo cele peharje. Cilindrasti fakir iz Cleve landa jih je pripeljal v "kufrih" iz Rima. Borza in računi pogrebnikov so padli. Pšenica se vrti okrog stalnosti in delavske plače so poskočile v — brezdno.

Urednik "Proletarca" je precej mesecev nazaj v tukajšnjem S. N. D. predaval, oziroma slikal razmere po naselbinah. Bridka je resnica o klečeplaztvu in hlapčevstvu Jugoslovanov napram drugim. Še plačali so za delo, katerega delavci drugih narodov niso marali. Sami med seboj ne poznamo ne tolerance, ne bratstva, ne usmiljenja. Strup je med nami, tiho in sovražno de luje, in prisili enega ali drugega, ali pa celo večje šte vilo ljudi na izselitev iz naselbine. Tudi tem ki osta nejo škoduje tak strup, samo vidijo ne tega ali pa nočejo. Edina tolažba je zgodovinska resnica, ki jo je Ivan Cankar v "Hlapcih" tako ostro karakteriziral: "Za časa pritoreformacije so v naših krajih pobili polovico poštenih ljudi, druga polovica pa je pobegnila. Kar je ostalo je smrdljiva drhal. In mi smo vnuki svo jih dedov."

Zaostali ptič.

Delegatu, ki se je nalašč dalj časa ustavil v Wau keganu, da je pozabavljal čez p. socialiste in sploh čez vse kar ni njemu ljubo, smo zapeli:

In ti si edini še tukaj ostal,
oj ptiček od trume vesele,
adijo!

LISTNICA UREDNIŠTVA.

A. Vičič.—Vaša izjava bo priobčena prihodnji teden.

Dopisnikom.—Poročila, ki niso dobila prostora v tej izdaji, bodo objavljena prihodnjič, istotako nekateri članki, za katere v tej ni bilo prostora.

DRUŠTVO "SOSEDJE"

št. 449, S. N. P. J.

— priredi —

V SOBOTO VEČER
dne 31. oktobra 1925

V DVORANI S. N. P. J.

2657 So. Lawndale Ave.

VELIKO PLESNO VESELICO

Vstopnina v predprodaji 35c.
Pri vratih 50c.

Vljudno vabimo vsa čikaška društva kakor tudi vse ostalo občinstvo, da se veselice polno številno udeleži. Zabava bo vsestransko dobra in zanimiva. Tudi fina postrežba ne izostane.

VELIK SHOD J.S.Z.

priredi

Konferenca klubov J.S.Z. v zapadni Pennsylvaniji

v nedeljo 25. oktobra ob 1. popoldne

V BRIDGEVILLE, PA.

Shod se vrši na prostem pred Izobraževalnim do mom na Bridgeville; v slučaju slabega vremena se vrši v dvorani imenovanega doma.

Nastopili bodo angleški in slovenski govorniki.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

(Tajniki in drugi funkcionarji klubov JSZ. naj sporoče datum vsake priredbe uredništvu "Proletarca", da se jo označi v tem seznamu.)

COLLINWOOD, O.—Klub št. 49 JSZ. priredi v soboto dne 24. oktobra ob 7. zvečer v Kunčičevi dvorani veselico, na katero vabi sodruge in somišljenike. Vatopnina 35c.

MEADOWLANDS, PA.—V soboto 24. oktobra zvečer sestanek pri sodrugu Lenassiju pod avspicijo klubov JSZ. v zapadni Pennsilvaniji. Udeleži se ga več zunanjih sodrugov. Namen sestanka je pojačati socialistični klub v tej naselbini.

CHICAGO, ILL.—Predavanje o zgodovini delavskega gibanja v prostorih udruženja št. 20 JSZ., 2250 Clybourn Ave., v nedeljo 25. oktobra ob 10. dopoldne. Predavatelj Peter Kokotovich.

BRIDGEVILLE, PA. — Velik javen shod v nedeljo 25. oktobra v Izobraževalnem domu. Sklicuje ga Kon-

ferenca socialističnih klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ. Prične se bo 1. popoldne. Nastopijo angleški in slovenski govorniki.

CHICAGO, ILL. — Dramski odsek kluba št. 1 vprižori v nedeljo 25. oktobra v dvorani Č. S. P. S. E. Kristanovo dramo "Volja" v štirih dejanjih.

CLEVELAND, O. — V nedeljo 15. novembra koncert pevskega zbora "Zarja".

SYGAN, PA. — V nedeljo dne 22. novembra konferenca klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ. Najvažnejša točka dnevnega reda bo sklepanje o bodočem delu Konferenca z ozirom na navale reakcije.

CHICAGO, ILL. — Dramski odsek kluba št. 1 vprižori v nedeljo 29. novembra v dvorani SNPJ. socialno dramo "Grobovi bodo spregovorili". Na sporedu tudi druge točke.

CHICAGO, ILL. — Klub št. 1 JSZ. priredi dne 31. decembra običajno Silvestrovo zabavo. Na sporedu slike in deklamacije.

ALI IMA VAŠA NASELBINA ZASTOPNIKA "PROLETARCA"?

Za razširjenje "Proletarca" delujejo poleg drugih agitatorjev posebno njegovi zastopniki, ki jih ima v mnogih naselbinah, toda ne v vseh.

Če ga v vaši naselbini še ni, ali je kdo izmed zvestih naročnikov, ki bi hotel prevzeti ta posel?

Pišite upravništvu, ki vam bo dalo potrebna navodila in informacije.

Vaša naloga bo skrbeti, da bodo naročniki opozorjeni takoj ko jim naročnina poteče, da jo obnove. Kadar boste mogli, boste skušali povečati število naročnikov v svoji naselbini ali okolici.

Skrbeli boste po možnosti, da se razpeča med delavce čim več mogoče dobrih brošur in knjig.

Poročali boste od časa do časa o aktivnostih in neaktivnostih v naselbini.

Vsaka nase'bina bi morala biti zastopana v seznamu agitatorjev "Proletarca".

Naloga širiti socialistično ča-sopisje ne spada samo zastopnikom, ampak je to dolžnost vsakega sodruga.

Sodelujte drug z drugim pri agitatoričnem delu!

Vzgojite nove borce za boj proti kapitalizmu!

Storite kolikor je vaša dolžnost!

In skrbite, da jo bodo vršili tudi drugi!

Vprašajte soseda

če je že bil v zvezi ali slišal od Kaspar American State Banke, in njegov odgovor bo: "da."

V tej banki ima večina našega slovenskega naroda svoje hranilne vloge, posojila na kupčije ali za zgradbo svojih domov,

kupljene naše prve hipoteke ali hipotečne bonde,

posojuje proti ognju varne predale, pošilja denar v Jugoslavijo ali kupuje vozne listke z našim posredovanjem.

Vsi, kateri so se obrnili na nas bodisi v kateremkoli bančnem poslu, uvideli so uspešnosti in uvideli jih bodete tudi Vi.

Varna banka za vlagati Vaš denar.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ceste
Chicago - - - Illinois

BANČNA TRDNJAVA JUGOSLOVANOV V AMERIKI.

Dramski odsek kluba št. 1,

J. S. Z., Chicago, Ill.

— VPRIZORI —

v nedeljo 25. oktobra 1925

V DVORANI Č. S. P. S.

1126 W. 18th St. (blizu Racine Ave.)

DRAMO V ŠTIRIH DEJANJIH

"VOLJA"

Spisal Etbin Kristan.

Dvorana odprta ob 2:30 popoldne.

Pričetek igre točno ob treh.

Vstopnina 75c.

OSEBE:

Ivan Mrkulin, profesor.....	Vinko Ločniškar	
Franjo, njegov sin.....	Otto Dernull	
Marica	} njegovi hčeri	Mary Oven
Ljubica		Angeline Tich
Margarita, njegova druga žena.....	Frances A. Tauchar	
Julka Vrtnikova, privatna uradnica.....	Frances Vider	
Edvard Gospodar, nadporočnik.....	Andrew Miško	
Mirko Grabar, slikar.....	John Hujan	
Milan Slavec, glasbenik.....	Jack Marinich	
Pestunja	Anna Ciganich	
Meraviglia	x x x	
Služkinja	Albina Logar	
Gospa Erbarjeva.....	Lily Zupan	
Natakar	Joseph Podboršek	

Gostje, izletniki, natakari.

Režiser Anton Slabe.

Klavir iz prijaznosti posodila Story & Clark Piano Co., Chicago, Ill.

Godba: Koludrov orkester.

Prva tri dejanja se vrše v Trstu v današnjem času. Četrto se vrši v nekem kopališču.

Po igri ples in prosta zabava.

V nedeljo 29. novembra bo v dvorani SNPJ. vprizorjena socialna drama "Grobovi bodo spregovorili".

Dne 31. decembra Silvestrova zabava v dvorani SNPJ.

Naše predstave v prvih mesecih prihodnjega leta bodo na 24. januarja, 14. marca in 2. maja.

TODA VZLIC TEMU POMENI MNOGO!

Masa zemlje, na površju katere živimo, tehta 1,311,000 bilijon bilijonov funtov — ako hočete napisati to število, morate k 1,311,000 pripisati še nadaljnih enaindvajset 0. No, če Vi tehtate 100, 150 ali 200 funtov, kaj pomeni to za našo mater zemljo? Vi ste manj kot navadna ničla, toda vendar — pomeni zelo mnogo za Vas. Življenje je sladko, vkljub vsem njegovim mnogim neprijetnostim, in vsakdo hoče tlačiti to zemljo kar najdalj mogoče. Ne morete si izbrati boljšega tovariša kot Trinerjevo grenko vino. Čim manj že-

LEPA PRILIKA.

Na prodaj dva stavbišča (loti) blizu železniške postaje. Vsako je 50 čevljev široko in 213 dolgo. Proda se oba skupaj ali posamično. Cena enemu \$500; pogoj: \$75 takoj, po \$5 na mesečne obroke. Cementni tlak že narejen. Zemlja leži zelo visoko. Najugodnejša prilika, ako hočete stavbišče na pripravnem kraju. Obrnite se na: P. Urbanz, 2911 No. Talman Ave., Chicago, Ill.

**DR. JOHN J. ZAVERTNIK
ZDRAVNIK IN KIRURG**

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.
Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.
Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 7 do 9 zvečer.
V nedeljo od 11 do 12 dop.

6% IN VARNO 6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

**MILLARD
STATE BANK**

3643-3645 WEST 26th STREET
At Millard Avenue
CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

lodčnih neredov, tem dalje življenje. Trinerjevo grenko vino čisti Vaš želodec in črevesje, daje Vam zdrav tek, Vaše spanje je boljše, počutek boljši. Vaš lekarnar ali trgovec ga ima za Vas v zalogi. Oktober prinaša prehlade in kašlje — bodite pripravljeni in imejte pri roki Triner's Cough Sedative! Če ne morete teh zdravil dobiti v svoji soseščini, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje soc. kluba št. 27. se vrše dvakrat v mesecu: vsako drugo nedeljo dopoldne in vsako tretjo nedeljo popoldne. Seja tretjo nedeljo v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrugi, prihajajte redno k sejam in pridobite klubu novih članov!

**ČAP'S RESTAVRACIJA
IN KAVARNA**

L. ČAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerne.

Postrežba točna.

FRANK GANTAR se priporoča rojakom
pri nabavi drv, preme-
ga, koksa in peska.
1201 Wadsworth Ave. Phone 2726 Waukegan, Ill.

**BARETINCIC & HAKY
POGREBNI ZAVOD**

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepib svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se topla priporočam.

Časi se menjajo, še bolj se pa spreminjajo pozabljivi ljudje.

John Fitzpatrick, predsednik čikaške delavske federacije, je bil od 1. 1921 do julija 1923 velik ljubljenec ameriških komunistov. Sodeloval je pri organiziranju znane konvencije farmerske-delavske stranke ki se je vršila julija 1923 v Chicagu, na kateri se je ustanovila sedaj že pokojna in pozabljena "federativna" farmerska-delavska stranka. Fitzpatrick je posređoval, da je zagovorništvu Ruthenberga in Fosterja pred sodiščem v Michiganu kjer sta bila obtožena radi "zarot" na podzemski konvenciji ki se je vršila v Michiganu prevzel slovit odvetnik Frank P. Walsh. Ker se je za obrambo potrebovalo do \$100,000, je Fitzpatrick pomagal kolikor je mogel, da je obramba dobila potrebna sredstva. Fitzpatrick je verjel Fosterju. Na obravnavi pa je Foster priznal stvari, katere je preje Fitzpatricku tajil, in tako so se njuna pota neprijateljsko ločila.

Danes je Fitzpatrick odkrit nasprotnik Fosterjeve-Ruthenbergove stranke. Farmerska-delavska stranka v Illinoisu, katero je ustanovil Fitzpatrick, je totalno

vpropaščena, on pa se je zopet nagnil k 'nestrankarski' politiki, kakršno je zagovarjal pokojni Gompers. Fitzpatrick ni bil socialist in ni s socialistično stranko nikoli sodeloval, pač pa jo je rad kritiziral. Nekaj njegovih kritik je objavila tudi "D. Slovenija", ki je takrat Fitzpatricka zelo čislala. Danes pa pravita "Radnik" in "D. S.", da se socialisti vežemo z reakcionarno unijsko birokracijo čikaške delavske federacije. Umevno je, da se ne vežemo z ljudmi, ki so nasprotni socialistični stranki. Ni pa tako lahko umevno, zakaj so komunisti tako hitro pozabili, kaj so preje pisali o "reakcionarni" unijski birokraciji čikaške delavske federacije. Pač, časi se menjajo. Morda ne, kajti časi so najbrž enaki, le pozabljivim ljudem nestalnih misli se je dogodilo, da so pozabili na zveze z "reakcionarno" unijsko birokracijo.

GIRARD, OHIO.

Seje kluba št. 222 JSZ. v Girardu, O., se vrše vsaki prvi torek v mesecu ob 7. zvečer v Slovenskem domu. Somišljeniki, pristopite v vrste zavednega delavstva! — Naš klub ima lepo zbirko knjig. Izposodite si jih! — Tony Segina, organizator.

CENIK KNJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

UDOVICA. (I. E. Tomić), povest 330 strani, brošir ja 75c, vezana v platno	1.00	JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50	IGEE ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana50
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.30	III. zv. vezan	1.50	BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana75
VIANJEVA REPATICA, (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50	IV. zv. vezan	1.25	ČARLIJEVA ŽENITEV-TRIJE ZENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, brošira- na25
VITEZ IZ RDEČE HISE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25	V. zv. vezan	1.00	GOSPA Z MORJA, (Henrik Ib- sen), igra v petih dejanjih, bro- širana60
ZABAVALNA KNJENICA, zbirka povesti in ertic, broširana65	VI. zv. vezan	1.00	KASIJA, drama v 3 dejanjih75
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana75	FR. MASELJ-PODLIMBARSKI zbrani spisi, vez.	1.50	JULIJ CAZAR, (Wm. Shake- peare), vezana75
ZADNJI VAL, (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00	PESMI IN POEZIJE. BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francošine prevel I. Hribar) vezana	1.00	MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana75
ZAJEDALCI (Ivan Molek), po- vest, 304 strani, vezana v plat- no	1.75	MLADA POTA, (Otom Zupančič), pesmi, trda vezba75	NAVADEN ČLOVEK, (Braa. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana35
ZA SREČO, povest, broširana45	MODERNA FRANCOŠKA LIRI- KA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana90	NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah). Igra v treh dejanjih, bro- širana35
ZGODBE IZ DOLINE SENT- FLORJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.50	PESMI ŽIVLJENJA (Fran Al- brecht), trda vezba50	OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana75
ZLOČIN IN KAZEN, E. M. Do- stojevskij), roman, dve knjige, 602 strani, vezane	2.50	POEZIJE, (Fran Levstik), vezana POHOESKE POTI, (Janko Gla- ser), broširana35	ROMANTIČNE DUBE, (Ivan Cankar), drama v treh de- janjih, vezana85
ZMOTI IN KONEC GOSPODIČ- NE PAVLE, (I. Zorec), broši- rana40	SLUTNJE, (Ivan Albrecht), bro- širana45	ROSSUM'S UNIVERSAL RO- BOTS, drama s predigro v 3 de- janjih50
EVONARJEVA HČI, povest, bro- širana65	STO LET SLOVENSKE LIRI- KE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), broš. 90c, vez.	1.25	SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana75
ZENINI NASE KOPRNELE, (Rado Murnik), broširana30	STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Ma- char), vezana	1.10	UMETNIKOVA TRILOGIJA. (Alois Kraigher), tri enodej- anke, broširana. 75c; vezana	1.00
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, ve- zana	1.25	SLOVENSKA NARODNA LIRI- KA, poezije, broširana65	ZNANSTVENE RAZPRAVE POLI- TIČNI IN GOSPODARSKO SO- CIALNI SPISI UČNE IN DRUGE KNJIGE IN	
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00	SOLNCE IN SENCE, (Ante De- beljak), broširana50	BROSURE ALI JE RELIGIJA PRENEHA- LA FUNKCIONIRATI? De- bata20
		SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana25	ANGLESKO-SLOVENSKI BE- SEDNJAK. (Dr. J. F. Kern)..	5.00
		ALBZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba50		
		TREBOVJE, (Tone Seliskar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana75		
		TRISTIA EX SIBERIA, (Voje- slav Mole), vezana	1.25		
		V ZARJE VIDOVE, (Otom Zu- pančič), pesnitve, broširana40		